

۱. عنوان کرسی:

عنوان

"حرکت جهادی" و "نگرش جامع به الزامات فقهی تقنینی و ساختاری اجرایی تشکیل خانواده" (با تأکید بر قرآن کریم)

۲. خلاصه طرحنامه: (حداقل ۱۰۰۰ و حداکثر ۲۵۰۰ کلمه):

الف. شرح موضوع: موضوع کرسی ترویجی بطور دقیق و علمی شرح داده شود. در اسلام، جامعه سالم، با مجموعه خانواده های سالم شکل می گیرد؛ بنابر این، خانواده سالم، محور توسعه پایدار می باشد؛ (و نه انسان سالم و لو فاقد انتصاب سالم خانوادگی باشد). در ارزشگذاری اسلامی، تشکیل خانواده سالم، نصف اول دین افراد جامعه در سن بلوغ را بنیان گذاری می کند: (من تزوج فقد احرز نصف دینه) بعد از گذشت بیش از ۴۵ سال از انقلاب اسلامی ایران، وضعیت کنونی تشکیل خانواده، وضعیتی بغرنج و بسیار نگران کننده و بحرانی می باشد؛ به نظر می رسد: عوامل اساسی ذیل در شکل گیری وضعیت کنونی، سهم ویژه ای دارد:

چهار عامل اساسی در شکل گیری وضعیت کنونی بحران تشکیل خانواده:

❖ غفلت از ارزش نصف اول دین بودن تشکیل خانواده سالم:

میزان سرمایه گذاری جامعه اعم از مردم، نخبگان، و سلسله مراتب حاکمیت، برای پاسخ به نیاز های جامعه، به میزان ارزشی است که برای آن نیازها، قائل است و بدان باور دارد؛ نصف اول دین بودن تشکیل خانواده، در منظر فعلی جامعه حتی نخبگان، دور از ذهن و باور، و امری عجیب و غریب تلقی می شود.

❖ فقدان حرکت جهادی برای تحقق تشکیل خانواده سالم:

حرکت جهادی، حرکتی است که فراتر از اهتمام به الزامات سطح فقهی حقوقی، در سطحی از الزامات اخلاقی و بالاتر، به حل مشکلات جامعه، و نظام اسلامی می پردازد و از ویژگی های اساسی آن اخلاص در نیت، سرعت در اقدام، و فعالیت فی سبیل الله، بدون چشم داشت مالی، و بی منت صورت می پذیرد. همانگونه که در شکل گیری انقلاب اسلامی و پیروزی آن و دفاع مقدس، و فعالیتهای جهاد سازندگی به کرات تجربه شد. حال آنکه، آرام آرام بعد از دفاع مقدس، با تغییر نگرش و روحیه جهادی، در اداره امور و از جمله امر تشکیل خانواده، روحیه متفعت طلبی شخصی ماده مسلکی، و عقل حسابگر مادی، جایگزین آن گردید.

❖ رشد خطرناک تجمل گرایی مذموم و مخرب سلامت اخلاقی و معنوی جامعه:

❖ فقدان نگرش جامع به الزامات (پیش نیازها و لوازم) تشکیل خانواده سالم:

عدم نگرش جامع به الزامات تشکیل خانواده، از دیگر عواملی است که در شکل گیری وضعیت وخیم کنونی، سهم بسزایی دارد؛ این الزامات، در ابعاد فقهی حقوقی، تقنینی، ساختاری، و اقدامات اجرایی، در دو عرصه فرهنگی و اقتصادی تشکیل خانواده، قابل پیگیری می باشد.

➤ مواردی مغفول از الزامات فقهی، حقوقی، تقنینی در بعد فرهنگی اقتصادی تشکیل خانواده:

این الزامات، از جمله پیش نیازهای اساسی تسهیل ازدواج سالم می باشد در این باب، ما حداقل با چهار مشکل خانمان برانداز، مواجه می باشیم:

- فقدان حکم وجوب اجتماعی بسیج ازدواج (بر خانواده، جامعه، و حکومت)
- وجود حکم فقهی معیوب در باب مهریه:

فقدان حکم فقهی حقوقی اقتصادی در باب حق همسری و مادری (فرا تر از تکالیف وجوبی زنان):

- فقدان حکم حرمت تجمل گرایی موجب صد از سبیل النکاح.

➤ مواردی مغفول از الزامات تقنینی ساختاری اجرایی در بعد فرهنگی اقتصادی تشکیل خانواده:

فقدان وزارت خانواده، فقدان معاونت های خانواده در سازمانهای لشکری و کشوری، و موارد دیگر

«شرح اجمالی از برخی از محورهای فوق»

(۱) مولفه های اساسی حرکت جهادی، شاخصه ها و استعاره های مدیریت جهادی:

❖ مولفه های اساسی حرکت جهادی: (صافات/ ۱۷۱- ۱۷۳)

➤ مدیریت جهادی

➤ منابع انسانی جهادی:

▪ «... عن أبي عبد الله (ع) قال: الناس معادن كمعادن الذهب والفضة ...» (کافی، ۸ / ۱۷۷)

❖ شاخصه های مدیر جهادی:

➤ عقلانیت الهی:

✓ «عقلانیت ارزشی»:

«عقلانیت معرفتی / عقلانیت گرایشی / عقلانیت رفتاری»

✓ «عقلانیت حرفه ای»

«عقلانیت تخصصی / عقلانیت تجربی / عقلانیت تدبیری»

➤ سلامت خانوادگی:

✓ «پاک نهادی / تاهل سالم» / «رعایت حقوق والدین / رعایت حقوق همسر و فرزندان» / «حفظ حریم ناموسی خانواده / قدرت تدبیر خانواده»:

➤ مدیریت قربۀ الی الله: (یس / ۲۱)

➤ مدیریت نور علی نور: (نور / ۳۵)

«تدبیر و عقلانیت تحت الشعاع و سیطره وحی الهی»

▪ مدیریت قرآن محور: (اعراف / ۱۶۹- ۱۷۰)

➤ مدیریت خانواده محور:

➤ مدیریت ولایی الهی (نماینده سرپرستی خدا):

«سرپرستی توام با عشق و محبت»:

❖ استعاره های مدیریت اسلامی:

«سرپرستی عیال الله / رابطه مرغ با جوجه ها / رابطه پدری و فرزندی معنوی / طبابت حاذقانه و مشفقانه»

(۲) مواردی مغفول از الزامات فقهی، حقوقی، تقنینی

الف. ضرورت اعلان رسمی شرعی وجوب اجتماعی بسیج ازدواج و وجوب لوازم آن (بر خانواده، جامعه، و حکومت)

➤ محمد تقی بهجت:

«هر مکلفی موظف است وظائف اجتماعی و شرعی خود را بجا آورد؛ و قضاء حوائج مومنین بر همگان استحباب موکد دارد؛ و در صورت اینکه در معرض تلف و هلاکت باشد؛ و عرض و جان مسلمانی بخطر جدی بیافتد، بر هر کسی که قادر بر حفظ آن باشد، واجب است انرا حفظ نماید» (استفتاء: ۲۹/۹/۱۳۷۹)

➤ فاضل لنکرانی:

«همانطور که صریح ایه سی و دو سوره مبارکه نور است در اسلام بسیار نسبت به ازدواج ترغیب شده، اما واجب نیست ولی مستحب موکد است؛ و هر امری هم در راستای آن، مستحب موکد است؛ بلی در صورت اینکه ترک ازدواج موجب مفاسد مهم اجتماعی گردد، بر مسئولین نظام اسلامی لازم است که نسبت به حل این نوع از مسائل و معضلات اجتماعی تدبیری بیاندیشند؛ و بعید نیست که بر همه مردم بنحو واجب کفایی مطرح باشد، که البته با اقدام حکومت نسبت به حل مسئله، از مردم ساقط میشود.» (استفتاء: ۱۵/۱۱/۱۳۷۹)

➤ مکارم شیرازی:

«در درجه اول حکومت اسلامی با در دست داشتن امکانات بسیار وسیع و بودجه های اضافی که این روزها سخن از آن می گویند، در برابر این معضل اجتماعی مسئولیت دارد؛ و در درجه بعد همه مسلمانان متمکن به عنوان وظیفه کفایی باید در این امر شرکت کنند و جوانان را از آلودگی به فساد گسترده نجات دهند؛ همیشه موفق باشید» (استفتاء: ۳/۱۱/۱۳۷۹)

✓ مسئولیت جامعه:

«تمام زنان و مردان مجرد در مفهوم این ایه داخلند؛ خواه بکر باشند یا بیوه. تعبیر "انکحوا"... مفهومیست که مقدمات ازدواج آنها را فراهم سازید: از طریق کمکهای مالی در صورت نیاز، پیدا کردن همسر مناسب، تشویق به مسأله ازدواج، و بالاخره، پا در میانی برای حل مشکلاتی که معمولاً در این موارد بدون وساطت دیگران انجام پذیر نیست؛ خلاصه مفهوم ایه به قدری وسیع است که هر گونه قدمی و سخنی و درمی در این راه را شامل می شود. بدون شک، اصل تعاون اسلامی ایجاب می کند که مسلمانان در همه زمینه ها به یکدیگر کمک کنند؛ ولی تصریح به این امر در مورد ازدواج، دلیل بر اهمیت ویژه آن است.»

✓ مسئولیت پدر متمکن:

"مخصوصاً، اسلام در مورد فرزندان، مسئولیت سنگینی بر دوش پدران افکنده، و پدرانی را که در این مسئله حیاتی بی تفاوت هستند شریک جرم انحراف فرزندان شان شمرده است؛ چنانکه در حدیثی از پیامبر(ص) می خوانیم:
"من ادرک له ولد و عنده ما یزوجه، فلم یزوجه؛ فأحدث فالاثم بینهما!" (مجمع البیان ذیل آیه ۳۲ سوره نور):
کسی که فرزندش به حد رشد رسد و امکانات تزویج او را داشته باشد، و اقدام نکند، و در نتیجه فرزند مرتکب گناهی شود، این گناه، بر هر دو نوشته می شود!" و از آنجا که بسیاری از مردان و زنان برای فرار از زیر بار این مسئولیت الهی و انسانی، متعذر به عذر هایی از جمله نداشتن امکانات مالی می شوند، در آیات فوق صریحاً، گفته شده است که فقر نمی تواند مانع راه ازدواج گردد؛ بلکه چه بسا ازدواج سبب غنا و بی نیازی شود.» (تفسیر نمونه، ۴۶۴-۴۶۷)

➤ نوری همدانی:

"قرآن مجید به عنوان یک دستور مهم زندگی، افراد جامعه را موظف می‌کند که در راستای انجام ازدواج و تشکیل خانواده برای کسانی که همسر ندارند، بکوشند: "و انکحوا الایامی...": "مردان بی زن، و زنان بی شوهر را به نکاح یکدیگر در آورید ..."; یک مطلب مهم در این آیه این است که خداوند جامعه را مخاطب قرار داده و به آنها می‌گوید برای جوانان وسائل ازدواج فراهم کنید." (جایگاه بانوان در اسلام، نوری همدانی، ۳۸۹-۳۹۰)

➤ استاد علامه جوادی آملی:

✓ مسئولیت جامعه و امت اسلامی:

"وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ": ملاحظه می‌فرمایید که جامعه را مسئول قرار داده؛ این "أَنْكِحُوا"، خطاب به امت اسلامی است خطاب به جامعه است؛ به جوان نمی‌گوید: زن بگیر؛ به دختر جوان نمی‌گوید: شوهر انتخاب بکن؛ ... یک وقت است به پدر و مادر خطاب می‌کند آن یک مسئولیت محدودتری است. یک وقت امت اسلامی را مخاطب قرار می‌دهد که شما وسیله‌ای فراهم کنید که جوانها ازدواج کنند."

✓ مسئولیت سه گانه جوانان، خانواده و نظام اسلامی:

"... هم به خود جوانها، هم به اولیای جوانها، به پدر و مادر پسر [و] به پدر و مادر دختر می‌فرماید: اگر مسئولین نظام، بخشی از بودجه‌ها را در اختیار ازدواج جوانها قرار بدهند، خداوند بودجه اینها را بیشتر می‌کند؛ درآمد کشور را بیشتر می‌کند؛ درآمد سرانه مملکت را بیشتر می‌کند؛ این برای مملکت و نظام، پدر و مادر را هم می‌فرماید: "إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ" این دو، سوم هم، به خود جوانها وعده جمیل داد که "إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ": هر کس نکاح کرد یا انکاح کرد، مشمول این وعده جمیل الهی است که "إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ". (جزوه تفسیر تسنیم، ج ۱۸ سوره نور)

ب. : ضرورت اصلاح حکم فقهی تقنینی موجب عسر و حرج در باب مهریه:

ترتیب اثر فقهی حقوقی و جزایی به مهریه های بیش از وسع عادی جوانان، و شکل گیری زندان مهریه، نقش بسیار مخربی در پرهیز بسیاری از افراد مجرد جامعه در جهت تشکیل خانواده، داشته است.

حال آنکه اولاً؛ تعیین مهریه بیش از وسع فعلی و تقدیری جوان، امری سفهی است (منظر امثال علامه جوادی آملی حفظه الله) که قابل استیفاء حقوقی نیست تا چه رسد به پیگرد قضایی و جزایی آن که زندان مهریه از جمله اثار شوم این پیگرد نامیمون می باشد. بویژه که شیوع این پدیده نامتعارف در میان اقشار مختلف حتی نخبگان جامعه، حکایت از شکل گیری نوعی سفاهت اجتماعی در موضوع تعیین مهریه بیش از وسع فعلی (در مهریه عند المطالبه) و تقدیری (در مهریه عند الاستطاعه) می باشد. با وجود آنکه علم به ضرورت فقهی پرداخت آن، از کسی پنهان نیست. گویا این پدیده، در نظر فقهی دقیق، نوعی سفاهت موضوعی شکل گرفته در فرهنگ غالب اجتماعی است؛ که آن را از ملحقات جنون ادواری قرار می دهد: که پیگرد حقوقی آن را شرعاً منتفی می گرداند؛ چراکه، با مشاهده مکرر صحنه رخ داد جلسه عقد ازدواج در جامعه، نشان می دهد؛ نوعاً عقلای حاضر در صحنه تعیین عقد بر امضای این چنین مهریه ای از سوی خواستگار جوان، تاکید دارند؛ حال آنکه، در موارد دیگر، اگر جوانی اقدام به امضاء تعهدی بیش از توان خود کند نوع اطرافیان و اشنایان، او را مذمت می کنند و فعلش را نوعی سفاهت و دیوانگی تلقی می کنند.

و ثانیاً؛ سیره انبیاء در قصص قرآن کریم، و سیره نبوی در تسهیل ازدواج، نافی این چنین مهریه هایی می باشد:

❖ رهنمودهای فقهی تقنینی قرآن کریم در گزارش از ازدواج حضرت موسی(ع):

➤ شرط «توان و غیرت کار» (شرط مرتبط به اقتصاد خانواده) :

«نه شرط توان اقتصادی، و «نه حتی شرط اشتغال به کار»

«و ... فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ؛ قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبْتَ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ؛

➤ توجه به کفویت جنسی :

(به قرینه پیشنهاد ازدواج: تلازم میان قوت بدنی و توان ازدواج)

➤ «اول ازدواج، بعد اشتغال!» (لا اقل، مقارن اشتغال، نه بعد از اشتغال!):

"حداقل شرط سلامت روابط اجتماعی و اداری"

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ؛

➤ «مهریه مقدور» در محدوده «وسع فعلی»، و یا «وسع تقدیری محدود به زمان»:

«حداکثر، ۸ سال، وجوبا؛ و ۱۰ سال، استحبابا با توافق یکدیگر»

«عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حَجَّ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ»

ذکر عدد در فرهنگ اعجازی و ابدی قرآن، مفهوم دارد و در بیان فقه و حقوق الهی، در حوادث تاریخی، صرفا گزارش از یک قضیه خارجی نیست؛ بلکه رهنمودی ابدی برای امت اسلام می باشد؛ و الا با ماهیت ابدی قرآن کریم منافات دارد.

➤ «راهبرد اساسی، عدم تحمیل مشقت و عسر و حرج بر افراد»:

وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُلْقِيَ عَلَيْكَ ... قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ ... (قصص/۲۲-۲۸)

❖ سیره پیامبر (ص) و اهل البیت (ع) در مدیریت و فرهنگ سازی تسهیل ازدواج:

➤ ازدواج پیامبر اسلام (ص) و پرداخت مهر از جانب خدیجه (ع):

«بعض أصحابنا، ... عن أبي عبد الله (ع) قال: لما أراد رسول الله (ص) أن يتزوج خديجة بنت خويلد، ... فقالت خديجة مبتدئة: قد زوجتك يا محمد نفسي، و المهر علي في مالي فأمر عمك فلينحر ناقه فليولم بها و ادخل علي أهلك! ...» (کافی، ۵/ ۳۷۵)

➤ سیره پیامبر (ص) و مدیریت ازدواج (درخواست از جانب زنان)،

با میزان مهریه آموزش بخشی از قرآن:

«... عن محمد بن مسلم، عن أبي جعفر (ع) قال: جاءت امرأة إلى النبي (ص) فقالت: زوجني! فقال رسول الله (ص): من لهذه؟! ... فقال رسول الله (ص) في المرة الثالثة: أتحسن من القرآن شيئا؟ قال: نعم، فقال (ص): قد زوجتكها علي ما تحسن من القرآن؛ فعلمها إياه». (کافی، ۵/ ۳۸۰)

➤ مدیریت ازدواج در سیره امام باقر (ع) با بیان رهنمود سیره پیامبر (ص):

✓ مدیریت ازدواج :

"محمد بن یحیی، ... عن أبي حمزة الثمالي قال: كنت عند أبي جعفر (ع)، إذا استأذن رجل فأذن له ... فقال أبو جعفر (ع): اذهب فأنت رسولی إلیه و قل له: يقول لك محمد بن علی بن الحسین ابن علی بن أبي طالب (عليهم السلام): زوج منجح بن رباح مولای ابنتک فلانة و لا ترده..."

✓ سیره نبوی (ص) در تشویق جوان سیاه پوست فقیر برای ازدواج و تشکیل خانواده

✓ آرائه شاخص «المؤمن كفو للمؤمنه»

... قال أبو حمزة: فوثب الرجل فرحا مسرعا برسالة أبي جعفر (ع) ... قال أبو جعفر (ع): إن رجلا كان من أهل اليمامة يقال له: جويبر؛ أتى رسول الله (ص) ... فقال (ص) له: يا جويبر لو تزوجت امرأة فعففت بها فرجك و أعانتك علی دنیاك و آخرتك؛ ...

یا زیاد! «جویر مؤمن» و «المؤمن کفو للمؤمنة» و «المسلم کفو للمسلمة» فزوجه یا زیاد و لا ترغب عنه؛

• پذیرش داماد سیاه پوست از جانب دختر بسیجی رئیس قبیله:

• پذیرش پرداخت مهریه، مسکن و وسائل زندگی توسط پدر زن رئیس قبیله:

فخرج زیاد فأخذ بيد جویر ثم أخرجه إلى قومه فزوجه على سنة الله و سنة رسوله (ص) و ضمن صداقه؛ ...» (کافی، ۵/ ۳۴۳)

➤ سیره امیر مومنان(ع)، در مدیریت ازدواج و فرهنگ سازی تسهیل ازدواج:

✓ "تامین هزینه ازدواج جوانان گنهار از بیت المال"

"محمد بن یحیی، عن أحمد بن محمد، عن محمد بن سنان، عن طلحة بن زيد، عن أبي عبد الله عليه السلام قال:

إن أمير المؤمنين عليه السلام أتى برجل عبث بذكره فضرب يده حتى احمرت ثم زوجه من بيت المال". (کافی، ۷/ ۲۶۵؛ الاستبصار، ۴/ ۲۲۶)

✓ ساماندگی زنان خیابانی جهت باز پروری و تشکیل خانواده و تامین هزینه ازدواج آنان از بیت

المال:

"محمد بن الحسن ... عن أبي جعفر (ع) قال: قضی أمير المؤمنين (ع) فی امرأة زنت و شردت أن یربطها إمام المسلمین بالزوج كما یربط البعیر الشارد بالعقال" (وسائل الشیعه، ۲۸/ ۱۴۸)

➤ سیره امام باقر (ع) در مدیریت ازدواج و فرهنگ سازی تسهیل ازدواج:

• علی بن محمد بن بندار (و غیره - کا) ... : جاء رجل إلى أبي عليه السلام فقال (ع) له هل لك من زوجة؟ فقال: لا؛

فقال أبي: و ما أحب أن لی الدنيا و ما فیها و أنى بت ليلة و لیست لی زوجة!؛

ثم قال(ع): الرکعتان یصلیهما رجل متزوج أفضل من رجل أعزب یقوم لیلہ، و یصوم نهاره،

ثم أعطاه أبي سبعة دنانیر (ثم - کا) قال له: تزوج بهذه؛ ...» (کافی، ۵/ ۳۲۹؛ تهذیب الاحکام، ۷/ ۲۳۹)

➤ سیره امام جعفر صادق(ق) در تاکید بر پاداش عظیم رفع نیاز اساسی جامعه خصوصا

ازدواج جوانان، و هشدار به اغنیاء در کوتاهی از این رسالت:

«عن إبراهيم التیمی قال كنت فی الطواف إذ أخذ أبو عبد الله علیه السلام ... قال(ع): قضاء حاجة امرئ أفضل من طواف أسبوع

و أسبوع حتی بلغ عشرة ثم قال(ع): یا إبراهیم؛ ما أفاد المؤمن من فائدة أضر علیه من مال یفیده؛

ان أیسر ما یدخل علیه أن یأتیه أخوه المسلم فیقول: زوجنی، فیقول: لیس لك مال» .

(کتاب المؤمن، ۵۵؛ جامع احادیث الشیعه، ۲۰/ ۸۵)

➤ سیره امام موسی بن جعفر (ع) در مدیریت ازدواج و فرهنگ سازی تسهیل ازدواج:

«محمد بن عبد الحمید ...

بعثنی أبو الحسن موسی علیه السلام ...: إن لله ظلا تحت یده یوم القيامة لا یستظل تحته إلا نبی أو وصی نبی أو مؤمن أعتق عبدا مملوكا

أو مؤمن قضی مغرم مؤمن أو مؤمن كف أیمة مؤمن» (قرب الإسناد ۱۲۳؛ جامع احادیث الشیعه، ۲۰/ ۱۶)

➤ سیره امام جواد (ع) در مدیریت ازدواج و فرهنگ سازی تسهیل ازدواج،

و تاکید بر مهرالسنة:

• «عن الریان بن شبيب: ... فقال أبو جعفر علیه السلام: ... (بحار، ۵۰/ ۷۷)» (احتجاج، ۲/ ۲۴۰؛ جامع احادیث، ۲۰/ ۱۲۰)

- «عدة من أصحابنا ... كتب على بن أسباط إلى أبي جعفر عليه السلام ... فان رسول الله صلى الله عليه وآله قال: إذا جاءكم من ترضون خلقه ودينه فزوجوه؛ (انكم) إلا تفعلوه، تكن فتنة في الأرض وفساد كبير» (كافي، ٥/ ٣٤٧؛ تهذيب، ٧/ ٣٩٦)

❖ «نظرات برخی از فقهاء، در عدم شرطیت اشتغال در صحت عقد، و آغاز زندگی»:

➤ علامه حلی:

«عدم اعتبار الحرفة في الكفاءة» (تذکره الفقهاء، ٢/ ٦٠٦)

➤ شهید ثانی:

(الخامسة عشر: ليس التمكن من النفقة قوة، أو فعلا (شرطا في صحة العقد) لقوله تعالى: "وأنكحوا الأيامى منكم والصالحين من عبادكم وإمائكم؛ إن يكونوا فقراء يغنهم الله من فضله والله واسع عليم"، والخبرين السابقين» (الروضة البهيبة، في شرح اللمعة الدمشقية، ٥/ ٢٣٧)

➤ شیخ یوسف بحرانی:

«المسألة الثانية: المشهور بين الأصحاب رضي الله عنهم أن التمكن من النفقة ليس شرطا في الكفاءة بل يحصل الكفاءة و يصح العقد و إن كان عاجزا عن ذلك ... و الخبر المذكور ظاهر بالنظر إلى صدره في المطلوب و المراد ، و صريح بالنظر إلى حكاية قصة جويبر بأوضح صراحة لا يعترضها الإيراد؛ و مما يدل على ذلك قول الرضا عليه السلام في كتاب الفقه الرضوي: «إذا خطب إليك رجل رضيته دينه و خلقه فزوجه ، و لا يمنعك فقره و فاقتة ، قال الله تعالى: «وإن يتفرقا يغن الله كلا من سعته»؛ و قال تعالى: «إن يكونوا فقراء يغنهم الله من فضله، و الله واسع عليم» (فقه الرضا، ٢٣٧)؛ و هو كما ترى أيضا صريح في المدعى، و تؤيده الآيات و الروايات الدالة على ضمان الله عز وجل الرزق لمن خلق و تكفله به» (الحدائق، ٢٤/ ٧٠ - ٧٤)

➤ سید عبد الاعلی سبزواری:

- (مسألة ١٨): لا يشترط في صحة النكاح تمكن الزوج من النفقة... للأصل و الإطلاقات و العمومات و قوله تعالى: «إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ...» (مذهب الاحكام، ٢٥/ ٧٣) (كتاب النكاح، اراکی، ٣٠٧)

➤ محمد علی اراکی:

«و هل يعتبر فيها التمكن و اليسار بمقدار النفقة أو لا؟ لا إشكال في عدم اعتبار ذلك في صحة العقد ...» (كتاب النكاح، اراکی، ٣٠٧)

➤ محمد تقی بهجت:

عدم شرطیت تمکن از نفقه در صحت نكاح: و تمکن از نفقه ، شرط كفايت و معتبر در صحت نكاح نیست» (جامع المسائل، ٣/ ٤٨٨)

➤ فاضل لنکرانی:

- «قال المحقق في الشرائع: و هل يشترط تمكّنه من النفقة؟ قيل: نعم، و قيل: لا، و هو الأشبه». (شرايع الاسلام، ٢/ ٢٩٩)؛ ...؛
- «و أدلة القول الأوّل كلّها مخدوشة ، فالأظهر هو القول الثاني ، فتدبرّ جيّداً». (تفصيل الشريعة، في شرح تحرير الوسيلة، كتاب النكاح، ٣١٣)

➤ شاخصهای كفویت:

➤ شاخصهای فردی بنیادین و تویی:

✓

- ✓ عقل/حیاء (اخلاق)/ دین؛
- ✓ غیرت و همت کار اقتصادی برای مردان / صبر بر محدودیت های اقتصادی برای زنان؛
- ✓ کفویت جنسی (به ویژه، تاکید بر کفویت مرد برای تامین نیاز زن)
- شاخصهای فردی دیگر:
- ✓ جمال و زیبایی / سن و سال / تحصیلات
- شاخصهای خانوادگی مستحب:
- ✓ همترازی فرهنگی / اصالت خانوادگی
- ✓ همترازی اقتصادی / همترازی طبقاتی

(۲) موارد موکد از الزامات تقنینی ساختاری اجرایی

➤ «الزامات تقنینی ساختاری اجرایی بعد فرهنگی تشکیل خانواده:

«پیش نیازها و لوازم»

(۱) ضرورت ایجاد وزارت خانواده:

- «با رسالت راهبری "تشکیل، تحکیم و تعالی و صیانت از گسست خانواده»
- ✓ ادغام معاونت زنان و خانواده، با بخش جوانان وزارت ورزش و جوانان، در وزارت خانواده
- ✓ خصوصی سازی باشگاه ها و مراکز ورزشی، و ارجاع بودجه آن، به وزارت خانواده؛

(۲) ضرورت ایجاد معاونت خانواده در مراکز علمی حوزه و دانشگاه، و آموزش و پرورش:

- (و یا اداره کل خانواده، ذیل معاونت فرهنگی و نهاد رهبری)
- جهت ایفای رسالت سه گانه فوق، نسبت به «دانشجویان، کارکنان اداری و اعضای هیئت علمی»؛

(۳) ضرورت ایجاد معاونت خانواده در سازمانهای کشوری و لشکری:

جهت ایفای "رسالت سه گانه فوق" نسبت به «کارکنان و خانواده کارکنان». «با حداقل کادر رسمی و حد اکثر بسیج مردمی»

(۴) ضرورت ایجاد رشته های جامع مشاوره خانواده تا فوق دکتری در مراکز حوزوی و دانشگاهی:

- «با حداقل توانمندی قابل قبول جهت رفع نیاز خانواده ها در سه عرصه فوق»
- ✓ ضرورت سرفصل های ترکیبی، حداقل در هفت عرصه موضوعی در رشته خانواده:
- { پزشکی، روان شناسی، علوم تربیتی، مدیریت، جامعه شناسی، تغذیه، ارزشهای دینی (عقائد، اخلاق و احکام)}
- ✓ توجه به کمیت مشاور مورد نیاز جامعه هدف: «هر هزار خانوار یک مشاور زن و مرد»، «بیش از ۳۰ میلیون خانوار فعلی و تقدیری (بیش از ۱۴ میلیون جوان در سن ازدواج)، نیاز به بیش از ۶۰ هزار مشاور»

(۵) ایجاد سایت های معتبر مشاوره خانواده مردم نهاد:

برای کارکنان حاکمیتی و عموم مردم، با هیئت امنای معتبر حوزوی و دانشگاهی،

(۶) الزام به تدوین سیر مطالعاتی عمومی و تخصصی خانواده و ارائه آن به جامعه:

«با مسئولیت مشترک تدوین آن توسط مراکز حوزوی و دانشگاهی»

(۷) ایجاد کتابخانه های تخصصی خانواده در سطح جامعه و مراکز علمی:

«حوزوی و دانشگاهی و آموزش و پرورش»، در سه عرصه موضوعی "تشکیل، تحکیم و تعالی، و صیانت از گسست"

(ضرورت حضور نمایندگانی از حوزه و دانشگاه در ستادهای تسهیل ازدواج:

در ستاد های استانی، شهرستانی، و در سمنها، جهت تسهیل ازدواج و فرهنگ سازی آن

(۹) محوریت داشتن مساجد در هدایت فرهنگی محلی خانواده ها

(۱۰) تاسیس مراکز تخصصی حوزوی تربیت امام جماعت مشاور خانواده،

"در مسیر احیای رسالت جامع مساجد (فرهنگی اقتصادی، اجتماعی و امنیتی) نسبت به محلات "

(۱۱) ایجاد شبکه مستقل خانواده (یا ادغام شبکه سلامت و خانواده) در صدا و سیما؛

(۱۲) تربیت کادر پزشکی و پرستاری متناسب با جمعیت زنان؛

(۱۳) جهت گیری جنسیتی در رشته و گرایش های تحصیلات عالیه:

" با نگرش تشکیل و تحکیم خانواده "

(۱۴) ضرورت تشکیل کلینیک های تشخیص و مشاوره سلامت مزاجی و کفویت جنسی

(۱۵)

❖ الزامات (پیش نیازها و لوازم) بعد اقتصادی تشکیل خانواده: الزامات تقنینی ساختاری

اجرائی

(۱) تامین حداقل مسکن:

➤ ضرورت احیای وزارت مسکن و شهر سازی و چابک سازی آن:

نیاز فعلی میان مدت: حدود ۱۲ میلیون مسکن!:

بیش از ۴ میلیون برای متاهلین فعلی + بیش از ۷ میلیون مسکن برای متاهلین آینده»،

برای بیش از ۱۴ میلیون جوان دختر و پسر در سن ازدواج،

➤ ضرورت راهبردی احیای مسکن مهر:

«با همان سیاست گذشته وام غیر مستقیم به انبوه سازان»

➤ الزام به تامین حدود ۲ میلیون مسکن در سال:

با حداقل متراژ قابل قبول در شرائط اضطراری کنونی، در سال،

با رفع اشکالات آن، همراه با سیاست مسجد محوری و مدرسه محوری و مرکز تامین ارزاق در الگوی نقشه مهندسی، و شهر سازی؛

➤ توجه به ظرفیت اشتغال زایی مسکن خانوار (یکی از موتور های پیشران اقتصاد و اشتغال):

حداقل ۳۰٪ اشتغال زایی مستقیم و غیر مستقیم (بیش از ۱۵۰ نوع شغل، عقبه ساخت مسکن، و ایجاد حدود ۱/۵ شغل در سال)، با کمترین سرمایه گذاری؛

➤ ضرورت پرهیز از راهبرد وام دهی مستقیم به تک تک افراد:

حذف تدریجی آن، چراکه موجب تورم زایی است و نافی تقلیل هزینه تامین مسکن.

➤ ضرورت صنعتی شدن انبوه سازی مسکن؛ جهت صرفه جویی در زمان و هزینه.

(۲) تامین حداقل وسائل و امکانات برای شروع زندگی:

➤ ضرورت یارانه ویژه تامین حداقل وسائل زندگی: برای تشکیل زندگی زوج های اولی.

(۳) تامین حداقل درآمد ماهیانه (اشتغال یا بیمه بیکاری):

برای جوانان پسر متاهل جهت تامین مخارج زندگی مشترک.

(۴) تدوین مقررات اجرایی الزام حاکمیت:

الف: خودکفایی در تامین خوراک خانواده:

- ایجاد بسترهای صنایع دامداری کشاورزی مکانیزه، (تولید ۴ برابری محصول)، شبلات و غیره،
- ایجاد بسترهای صنایع تبدیلی، صنعت ایباری قطره ای (تولید سه برابری محصول: جمعاً ۱۲ برابر تولید محصول)،
- و ارگانیک (جهت سلامت تغذیه) در طول برنامه ۵ ساله هفتم توسعه؛ و تعیین مجازات غلاظ و شداد مسئولین متهم از این سیاست.

ب: خودکفایی در تامین پوشاک خانواده:

و تعیین مجازات غلاظ و شداد مسئولین متهم از این سیاست.

ج: خودکفایی در تامین وسائل اولیه خانواده (اشپزخانه و غیره):

و تعیین مجازات غلاظ و شداد مسئولین متهم از این سیاست.

(۷) ضرورت ایجاد صندوق ذخیره حق تشکیل خانواده برای جوانان دختر و پسر؛

(۸) ضرورت ایجاد صندوق ذخیره حق همسری و مادری زنان:

تذکر: بیش از ۸۰ درصد فعالیت زنان خانوار، الزامی اخلاقی است نه فقهی، لذا ضرورت تکریم فرهنگی و اقتصادی مناسب را می طلبد.

(۹) ضرورت پرداخت عائله مندی معنادار

(حق تاهل، حق مسکن، حق اولاد) برای مردان متاهل شاغل کشوری، لشکری، و کارگری؛

(۱۰) ضرورت الزام به اولویت اشتغال مردان متاهل و جوانان در شرف ازدواج:

در محیط های شغلی غیر مختص به زنان،

(۱۱) و موارد دیگر.

ب. سوابق دانشی: تاریخچه موضوع و سوابق نظری و دانشی موجود در این زمینه چیست و جایگاه موضوع حاضر کجاست؟
سابقه اسلامی موضوع از صدر اسلام در قرآن کریم و سیره چهارده مقصوم (ع) و تفاسیر و کتب فقهی فریقین و به ویژه تک نگاری های عصر حاضر از پس مشروطه تا کنون،
نصف اول دین بودن تشکیل خانواده، اهمیت جایگاه اسلامی آن را نشان می دهد.

ج. موارد نوآوری: ضمن بیان دانش موجود، نوآوری طرحنامه بطور واضح و روشن تعیین شود.

- ضرورت حرکت جهادی همه جانبه،
- بیان خلاء های فقهی تقنینی ساختاری اجرایی تشکیل خانواده و ارائه راهکارهای اصلاحی

د. فرایند: فرایندی که در آن فرضیه/ایده/مدل/ نظریه حاصل شده است، بطور دقیق شرح داده شود.

- اصول اساسی مورد تاکید در پژوهش های اسلامی:
- ✓ قرآن محوری و مزجیت محکمت دینی
- ✓ جامع نگری به قرآن کریم در گستره الزامات فقهی حقوقی
- ✓ جامعه محوری و حکومت محوری در اجتهاد اسلامی؛
- ✓ توجه به مراتب الزامات دینی (الزامات اهل اسلام، اهل ایمان، اهل یقین)
- ✓ خانواده محوری در تدبیر نظامات اسلامی
- ✓ و ...
- فرایند پژوهش:

بیش از چهل سال درگیری اجتماعی مستمر با موضوع، و مطالعه و بررسی جریان تشکیل خانواده و مشکلات آن در سطح اجتماعی و بین المللی، به همراه بررسی آیات مربوطه در قرآن کریم و پیگیری آن در تفاسیر روایی و سپس تفاسیر تحلیلی در ذیل آیات مربوطه، و بررسی جوامع روایی فقهی کتاب النکاح ("وسائل الشیعه"، "مستدرک الوسائل" و موارد تکمیلی آن در "جامع احادیث الشیعه") و کتب فقهی مربوطه، جهت کشف راه کارهای اصلاحی آن؛ در کنار بررسی نظرات صاحب نظران اجتماعی در باب تشکیل خانواده و عرضه آن بر رهنمودهای الهی در قرآن و سنت معصومین.

ه. منابع: فهرست منابعی که در متن ارجاع داده شده است، آورده شود.

- قرآن کریم
- المومن، حسین بن سعید اهوازی / قرب الاسناد حمیری / کافی، کلینی / الاستبصار؛ و تهذیب الاحکام طوسی / احتجاج، طبرسی / بحار الانوار، مجلسی
- وسائل الشیعه، حر عاملی / مستدرک الوسائل، نوری / جامع احادیث الشیعه، بروجردی
- شرایع الاسلام، محقق حلی / تذکره الفقهاء، علامه حلی / الروضه البهیة، فی شرح اللمعه الدمشقیه، شهید ثانی
- الحدائق الناظره، شیخ یوسف بحرانی / مهذب الاحکام، سبزواری / کتاب النکاح، اراکی، / جامع المسائل، بهجت.
- تفصیل الشریعه، فی شرح تحریر الوسیله، کتاب النکاح، فاضل لنکرانی
- تفسیر تسنیم، جوادی املی / تفسیر نمونه، مکارم شیرازی
- جایگاه بانوان در اسلام، نوری همدانی
- استفتائات: بهجت، لنکرانی، مکارم
- و

"والسلام علیکم ورحمه الله و برکاته"؛ "و من الله التوفیق و علیه التکلان"

بسم الله الرحمن الرحيم
بسمه تعالی

ه) بین ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ کلمه باشد.

خلاصه طرحنامه شامل همه موارد از (الف تا